

ellankadva, és bátorságukat veszítve hagyták oda a csatát, és tovább illantak. A győzedelmes dísző csoport oly ügyes volt, hogy ellenségeit nem üldözték, hanem mindaddig együtt maradt, míg a farkasokat elveszté szeme elől, s csak azután bomlott szét.
Dr. B. L.

A Zarzetzky-féle gyufagyár Pesten.

A néhány évtized óta hazánkban erőteljesen fejlődő gyárpár a fővárosban, mint az ország szívében jelentkezik legnagyobb kiterjedésben. A mi igen természetes.

Már a múlt század második felében kezdtek Pesten gyárak emelkedni, melyek közül többben országos hírre is vergődtek,*) de hogy azóta mennyire emelkedett a gyárpár: annak legbiztosabb jele kereskedésünk gyarapulása és virágzása; és azért bátran elmondhatjuk már, hogy az Budapesten nagy-szerű mérvekben fejlődik.

Jelenleg is fővárosunk nagyszabású iparüzletének egy fényes bizonyítékát mutatjuk be olvasóinknak.

Ha e lapok hasábjain elpusztult régi várakat és romokat, mint a nemzeti kegyelet szép tárgyait gyakran említjük: annyival inkább kell figyelemmel lennünk a z újabbkori intézményekre, melyek előrehaladó korunk jellemvonásait alkotják.

Egyik feladatunk, a hazai iparvállalatokat ismertetni. — Általában el lehet mondani, hogy: sokkal bírnak már e tekintetben, a mit a nagyközönség nem is ismer, azt sem tudja, hogy létezik-e? Szükségei fedezését sokszor messze távolban keresi, pedig itt-hon talán jobban és jutányosabban kapná. Innen erednek aztán azon ok nélküli jeremiádok, melyek szerint némely tulbölcs ember nem átalja kimondani, hogy Árpád apánk óta nem lát haladást az ipar terén.

Nekünk is vannak itthon gyáraink, melyek habár nem is versenyezhetnek nagyszabású London világra szóló gyáraival, — melyek közül egy-egy egész várost képez — de mindenesetre figyelemre, elismerésre méltók.

Egyike legnagyszabásúbb ipartelepünknek a Zarzetzky-féle gyufagyár Pesten, melynek főgyártmánya ugyan a gyufa, de ezenkívül még számos más tárgyat is állít elő, melyeket alább sorolunk el.

E gyufagyárnál megjegyzendő, hogy nemcsak azért magyar, mert hazánk fővárosában készítették: hanem azért is, mert általában a gyufának, mint a mai élet egyik

hasznos és nélkülözhetlen cikkének feltalálása, magyar ember érdeme.

A gyufa feltalálója Rómer István, magyar volt, ő állította Bécsben az első gyufagyárt e század elején, s miután gyártmányaira név nemetül csak egyszerűen *St. Rómer*-nek jegyezte fel, a bécsiek valami furfangos francziának gondolták.

Zarzetzky József pesti gyufagyára a terevárosi 3. bárány-utcában, saját házában, már 1837. évtől kezdve folyvást működésben van, hol egyuttal főraktára is létezik.

A képiünkön látható terjedelmes gyárudvar pedig az 1844-ik évben nyert szabaddalma óta a váci utvonalon, a régi, ugynevezett „váci temető“-vel szemben, mintegy 4500 négyszög ölnyi térségen építették; hol naponként 1000-nél többre megy azon különböző munkások és mesteremberek száma, kik itt alkalmaztatnak és napi élelmüket keresik.

Naponként 13 millió darab különféle fajta kész gyufa kerül ki; ezenkívül nagy mennyiségű fénymáz, spanyolviasz, éjjeli méces, gyújtókövek, stb. készíttetnek, miknek elő-

szik, mutatja azon körülmény, hogy legközelebb is gyárának összes gépezetét gőzerőre alakította át.

Vége megemléstére méltónak találjuk még azon emberbaráti intézkedést, hogy a gyár munkásai, kik időközben megbetegednek, és a dologra képtelenné válnak, egy e végre alapított pénztárból gyógyíttatnak; ebből fizettetik a gyógyszer, az orvos; az illető munkás, betegsége alatt bérének felét kapja; halálos esetnél, a temetkezési költségek is e pénztárból fizettetnek.

A ki látni akarja, miképpen készül a gyufa, mily gyorsasággal válik egy fényőhasáb ezer meg ezer gyufává; az nem fogja megbánni, ha adandó alkalmattal egy félórát töltött e gyár érdekes műhelyeiben.
Z. G.

A „Passaic“ nevű új páncélos hajó.

Csak alig pár hete, hogy a híres amerikai páncélos hajó, a „Monitor“, melynek csatáját a „Merimacal“ annak idejében la-

punk is adta, egy tengeri vész alkalmával anyilt tengeren szirtbe ütközött s elsüllyedt. A rajtalevélégységnek is csak egy része menekülhetett meg, s 5 tiszt és 19 matróz a tengerben lelte sirját.

E körülmény azt látszik mutatni, hogy a nehézkes páncélos hajók a nyílt tengerre nem valók, s legfőlebb csak parti használatra alkalmasak; Észak-Amerikában azonban még sem szűnnek meg e hajókat folytonosan készíteni, még pedig mindig

nagyobb-nagyobb tökélyvel. — Legújabb e nemből az *Ericsson* kapitány terve szerint készült „Passaic“ nevű hajó, mely a közelebbi mérnöki művek között kétségkívül a legkétségtelenebb, és sikeres használata miatt a tengeri háborúk történetében korszakot képez.

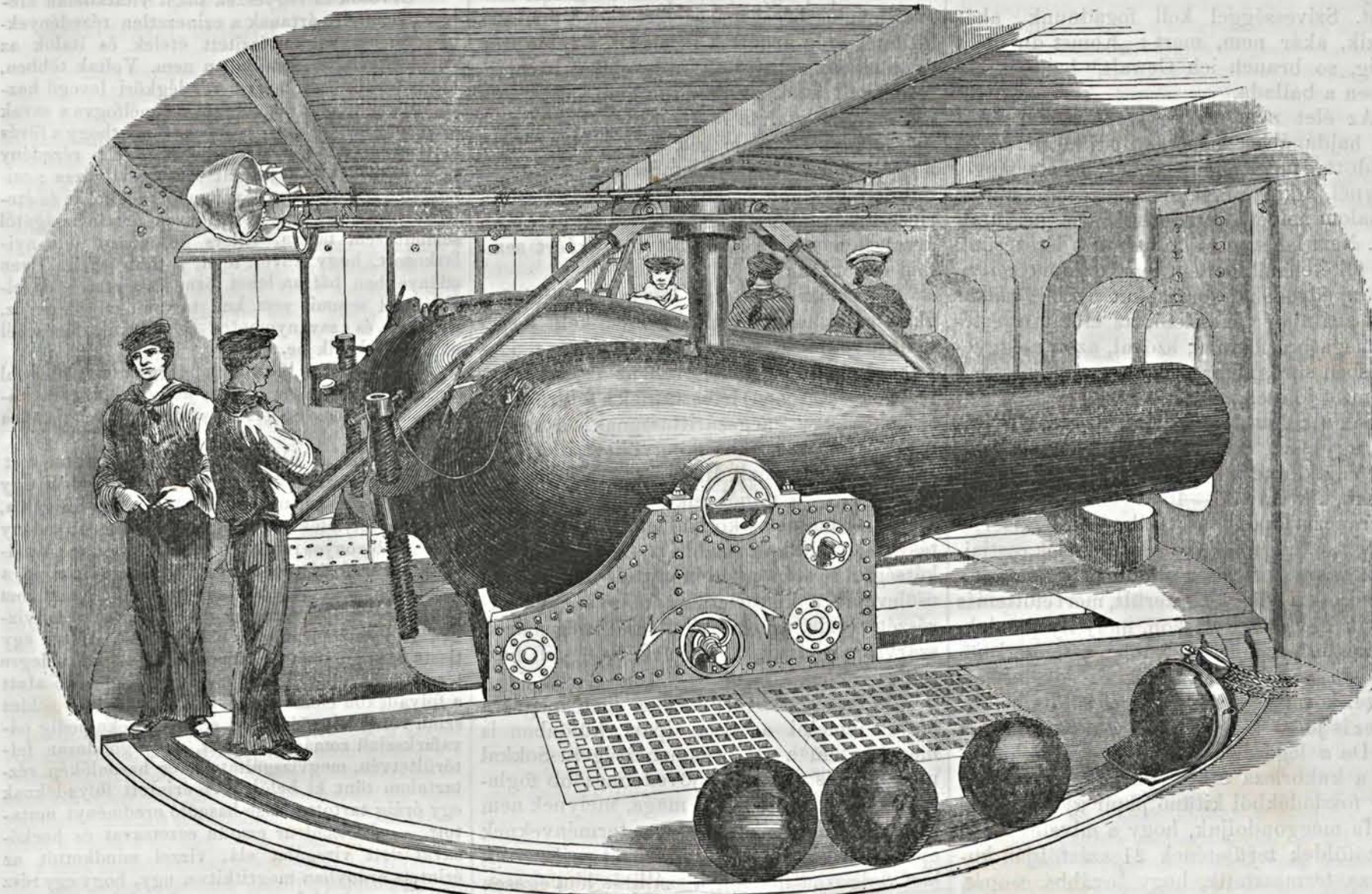
A víz alatt uszó hajó közepén egy kis vas torony emelkedik ki, melynek külső átmérője 23, magassága 9 láb; vas falának vastagsága; 11 hüvelyk, nehézsége pedig 240 tonna. — E kis torony belsejében két hatalmas ágyu van, melyeknek átmérője 4 láb, s melyeknek nagyságáról az olvasó kellő fogalmat szerezhet, ha azokat a mellett álló tüzerekkel összehasonlítja. Ez ágyuk közül egyik-egyik 42,000 fontot nyom, s e roppant nehézségű lövegek oly ügyesen összeállított gépezeten nyugszanak, hogy őket három ember a legnagyobb könnyűséggel kormányozhatja. Lövés után 5 másodperc alatt a lövéshez oldalt fordíthatók, hogy bennök az ellenséges golyó kárt ne tehessen. A tüzer, ki az ágyu háta mögött áll, csak egy könnyű kis emeltyűn csavarit,

s a nehéz löveg tetszés szerint fordul. Ha az ágyu már meg van töltve, ez emeltyű segítségével, az egész torony egy pillanat alatt a

kiszemelt tárgy felé fordítható, s az ágyuk iránya a legkönnyebben megadható.

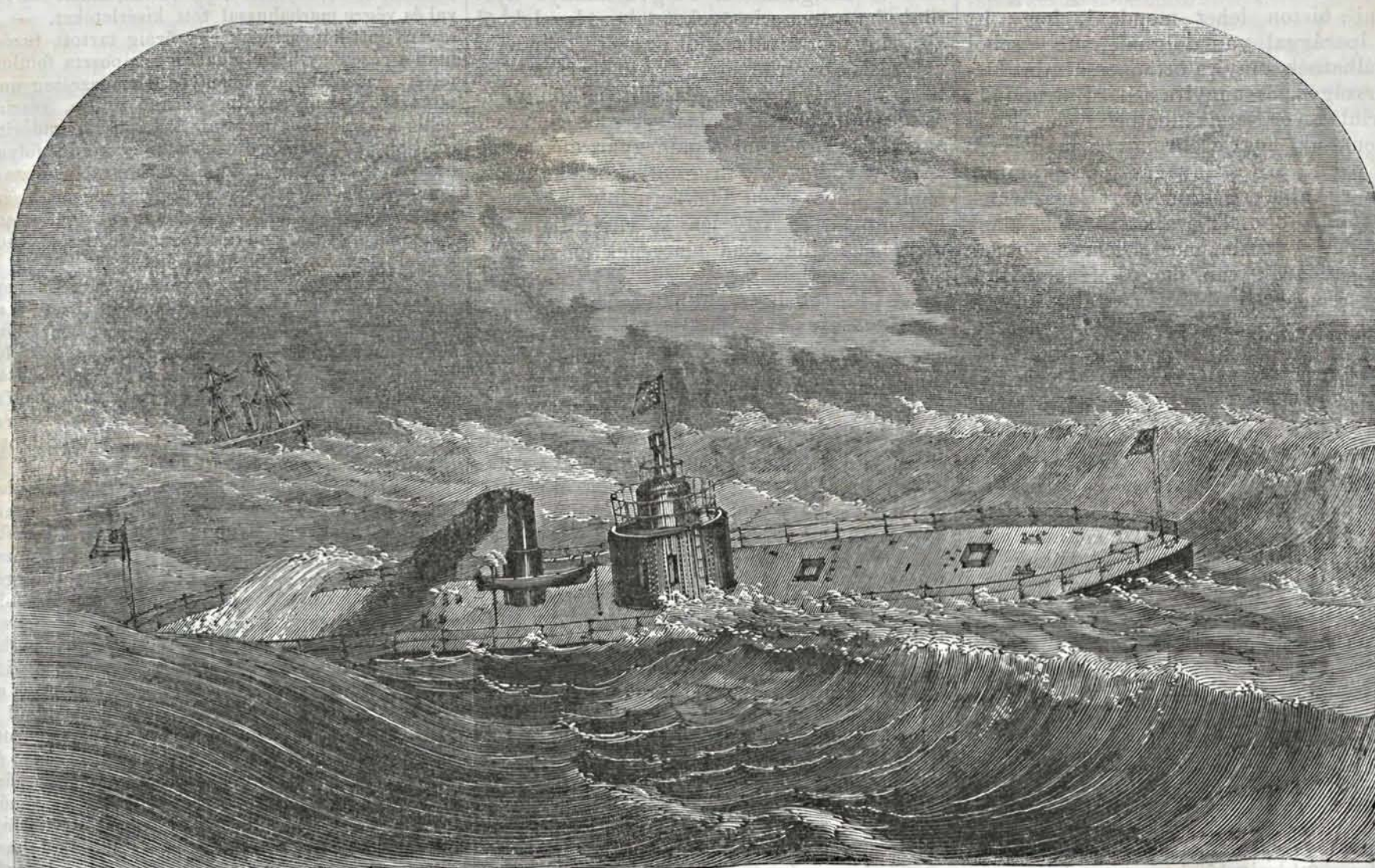
Azt hihetné valaki, hogy többszöri lö-

vés után a kis toronyban a tüzerek működését a füst gátolja; továbbá, hogy lövés-kor a benn összeszorult hang kiállhatat-

Az ágyu-tér a Passaic n. v. új páncélos hajón.

lan nagy lármát okoz: de e kis torony a füst a toronyból rögtön eloszlik, s hogy mint a szabadban kilőtt ágyuk használá szerkezetében az is egyik nevezetesség, hogy az ágyuk elsütésekor a durranás kisebb, sakor.

Ericsson új páncélos hajója a tengeren

Papírkészítés a kukoriceza-leveleiből.

Miden hosszas bizonyítgatás nélkül köz-kázthatatom azon állítást, hogy az idők ter-

mészete megváltozott, és hogy e változást súlyosan érezi mindenki. Mennyire szeretnők magunkat megluzni házuink szentélyeiben, élve családuknak és az ő javának; meny-

nyire szeretnénk megóvni a künnjáró fagyos szél-től mindent, a mit kegyeletünk átszellemített! Nem lehet — ott áll a mai status a maga követelményeivel, mindenüvé

*) Lásd Palugyay Budapest leírását 503. lap

ÁRJEGYZÉKE

legujabb magyar könyveknek,

HECKENAST GUSZTÁV

kiadó-hivatalában Pesten.

egyetem-utca 4-ik szám alatt megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Jósika Julia. Való és költött. Novellák és vázlatok gyűjteménye. Három kötet. K.-8-r. (230, 222, 207 l.) 3 ft.

Katona József. Bánk bán. (Remekirők VII.) Dráma öt szakaszban. Gyémántkiadás. 242 lap. A szerző arczképével. Fűzve 70 kr.

Irodalmi kincstár. Gyémánt-kiadás.

V.-VI. Külföldi ian. Magyar költők műfordításai külföldi remekirőkből.
VII. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemerszedett mondatai.
VIII. Epigrammák.
Ára egy fűzetnek fűzve 70 krajczár.

Szász K. A vers-szaválás elméleti és gyakorlati kézi-könyve. 8-rét. (316 lap) fűzve 1 ft.

Polgárosodás. Irta Arisztidesz. Nyolczadrét. (X. 168 lap.) Borítékba fűzve 1 ft. 20 kr.

Asbóth Lajos emlékiratai az 1848-ki és 1849-ki magyarországi hadjárataból. Második kiadás. Két kötet. 8-rét. (I. 288, II. 160 lap.) Borítékba fűzve 3 ft.

Lauka Gusztáv. Szellemi szikrák. Nevezetese emberek köz- és magánéletbeni elmés rögtönzései és élezes mondatai. 8-rét. (XVIII. 304 lap.) Borítékba fűzve 2 ft.

Magyarország gyümölcsészete színezett rajzokban. Hazánk elsőrangú gyümölcsészei közreműködésével szerkesztte **Girókuti P. Ferencz**, a „Falusi Gazda” szerkesztője. 1-3-ik fűzet. Hat fűzetnek, melyben 24 színezett gyümölcskép, ugyanannyi átmetszeti rajz van, leírással együtt 10 ft.

Jósika Miklós. Két élet. Szeszélyes regény. A kakuk szó. Két kötet. (I. 211, II. 306 lap, 8-rét) fűzve 2 ft.

Jósika Miklós munkái, új folyam. 52 kötet. Egy-egy kötet 80 kr.
1-4. **Jó a tatar.** Regény. Négy kötetben. (192, 170, 193, 184 lap, 8-rét) fűzve 8 ft. 20 kr.
5-6. **Pygmalion, vagy egy magyar család Párisban.** Két kötet. (232, 208 lap 8-rét) fűzve 1 ft. 60 kr.
7-10. **Régiebb, és újabb novellák.** Négy kötet. (231, 243, 242, 247 lap, 8-rét) fűzve 8 ft. 20 kr.
11-13. **A tudós leánya.** Három kötet. (I. 279, 248, 250 l., 8-rét) fűzve 2 ft. 40 kr.
14-16. **A gordius csomó.** Regény. Három kötetben (224, 220, 196 lap) fűzve 2 ft. 40 kr.
17-19. **Regényes képletek.** Három kötet. (223, 240, 212) fűzve 2 ft. 40 kr.
20-22. **A rejtett seb.** Regény. 3 kötet. (207, 191, 220 l., 8-r.) fűzve 2 ft. 40 kr.

Jósika Miklós. Második Rákóczi Ferencz. Nyolcz kötet (kis 8-rét) 4 ft.

A magyar nemzet classicus írói. Harmadik évi folyam. 1-8-ik kötet. A 10 kötetből álló teljes évi folyamának ára 5 ft.
Tartalom: Virág B. munkái 1-5. — Bajza J. munkái 3-4.
Az első két évi folyam ugyanazon áron még folyvást kapható.

Stifter Adalbert. Költői vázlatok. Németből. Czimképpel. (415 lap, 8-rét) fűzve 2 ft. 3 ft.

Erdélyi János. Válogatott magyar közmondások. Második kiadás. (255 lap, 8-rét) fűzve 1 ft.

Arany László. Eredeti népmesék. (328 lap, 8-adrét) fűzve 1 ft. 50 kr.

Ökröss Bálint. Általános törvénykezési eljárás peres és perenküli ügyekben, a legújabb törvényhozás szerint. Felvilágosító jegyzetekkel és kimerítő iránypéldákkal, bírák, ügyvédek s a közélet használatára. 1862. Fűzve 5 ft.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhirdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-uton eszközöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 főt tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1863.

Ökröss Bálint. Magyar polgári magánjog az 1848-ik évi törvényhozás és az országbírói tanácsokmány módosításai nyomán, átdolgozott és bővített második kiadás. Fűzve 5 ft.

Merényi László. Sajóvölgyi eredeti népmesék. Két kötet. (226, 185, 8-rét) fűzve 2 ft.

Merényi László. Eredeti népmesék. Két kötet. Ára fűzve 2 ft.

Mikes Kelemen törökországi levelei. A szerző saját kézírásával, közli Toldy Ferencz. Két kötet. (I. 224, II. 246 lap, 8-rét) fűzve 1 ft. 50 kr. Velinpapíron diszkötésben 3 ft.

Az Árpádok kora. Képek Magyarország történetéből. Készíté Geiger Gusztáv, pesti egyetemi tanár s magyar tud. akademiái r. tag. 1862. Haránt-nagyretben. Diszkötésben 18 ft.

Kautz Gyula, jogtudor. Politika vagy országásztan, tekintettel a két művelt világrész államintézményeire és törvényhozására rendszerezéssel. Nagy-8-rét. Két kötet, fűzve 4 ft.

Kautz Gyula. Nemzetgazdaság- és pénzügytan. Rendszeres tan- és kézikönyvül. Fűzve két kötet 4 ft.

Horváth Mihály, dr. Magyarország történelme. Ujjonnan átdolgozott második kiadás, hat kötetben. 1-6 kötet: A magyar nemzet Európába költözésétől 1301-ig. 11-ik kötet: Az Árpádok kiáltatától a mohácsi ütközetig. 11-ik kötet: A mohácsi ütközet után a linczi békekötésig. IV. kötet. I. Leopold trónra léptétől a szatmári békekötésig. A négy kötetnek ára borítékba fűzve 10 ft.

Ismerettár. Nélkülözhetlen segédkönyv, mely a történelem, természet s egyéb tudományok és művészet köréből lehetőleg minél több érdekes tárgyat és egyéniséget betűsorosatos rendben megismertet. I-VIII. kötet. (A-Pto-lomeusok.) Ára egy kötetnek 1 ft.
Az egész munka tíz kötetben teljesen meg fog jelenni.

Winternitz Károly. Olvasás-játék négy-hat éves gyermekek számára, mely által oktanító és sajátlagos oktatás nélkül megfelelő rövid idő alatt nemcsak olvasni megtanulnak s az előző mondtak gyakorlatok helyesírásban ügyességre jutnak, hanem egyszersmind szellemüket a kifejlődés oly fokára viszik, mely eddig ily korban a ritkaságokhoz tartozott. (103 betűvel kártya-papíron, 19 olvasó-táblával, melyek között a 8 első képes, 1 kártya-táblával s 2 iv szöveggel, vagyis utasítással: mint kell az olvasás-játékot alkalmazni.) 3-ik jobbitott kiadás. 1 ft.

Farkas Elek. Legujabb szerkezetű magyar levelező és házi-ügyvéd, vagyis mindennemű viszonyokban előforduló levelek, különösen kereskedői levelek, valamint a közéletben előforduló bármiféle iratok és oklevelek szerkesztésére vezérő segédkönyv, számos példával felvilágosítva. Nyolczadik javított s magyar törvényeink s a mostani viszonyokhoz alkalmazott kiadás. (1863., 355 lap, 8-r.) fűzve 80 kr.

Jókai Mór. Téli zöld. Regék és elbeszélések az ifjúság számára. Diszkötésben 4 ft.

Sárvári Eöry Andor. A madárvilág, vagyis mulatva oktató rakról. Fialatok számára. 80 ábrával. (171 lap, keskeny 4-r.) fűzve 1 ft. 50 kr.

Sárvári Eöry Andor. Az állatország képekben. A mulatni szerető ifjúság használatára. Nagy-8-r. 122 fametszvényvel (247 lap.) Borítékba fűzve 2 ft.

Schwiedland Frigyes. Francia nyelvten. (364 lap, 8-rét) fűzve 1 ft. 50 kr.

6-ik szám.

Tizedik évi folyam.

Pest, februárius 8-án 1863.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:	
Egész évre (január-december)	10 ft.
Fél évre (január-június)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:	
Egész évre (január-december)	6 ft.
Fél évre (január-június)	3 ft.
Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január-december)	6 ft.
Fél évre (január-június)	3 ft.

Régi magyarok régi arczképei.

H. Barkóczy László.

Tizenhetedik századbeli arczkép-gyűjteményünkben oly férfiut mutatunk be ma, kinek magyaros arczvonásai, határozott kemény tekintete, izmos testalkata, érdekes egyszerű öltözte egyszerre magukra vonják figyelmünket.

E férfiut **Barkóczy László**, a XVI. században Zemplénmegyében felemelkedett Barkóczy család ivadéka, kereszt nevén **III. László**.

Barkóczy László (II. László fia) gondos nevelésben részesülvén, csakhamar magára ragadta a család, ismerősök és az ország figyelmét. Erőteljes testében erőteljes lélek munkálódott; éltében a bátorság és szerencse övezte 1628-ban már Zemplénmegye alispánja és e megyének kedves embere volt, mit tanusít azon körülmény, hogy az alispánasgot sokáig viselte. Zemplénmegye közel esvén Rákóczy fejedelem-ségéhez, Barkóczy igen ki volt téve annak, hogy Rákóczy pártjához csatlakozzék, de, bár hazáját igen szerette, nem volt képes Rákóczy elveiért magát feláldozni; sőt később (1644) Rákóczy Györgynek a zempléni nemességgel ellent is állott.

Az akkori kormány elismerte érdemeit. Barkóczy már 1635-ben Nyírvásváriban királyi adományt nyert egy rész birtokot. II., III., IV. Ferdinándnak és Leopoldnak csak azért tett hű szolgálatokat, hogy ellenfeleikkel békét eszközölhessen. 1638-ban febr. 13-án a koronázás alkalmával ajtonalói szerepet viselt (mint Katona írja: „pro ostiarius ordinati fuerunt Ladislaus Barkóczy et Paulus Eszterházy”). — 1644-ben lengyel sereget vezért Rákóczy ellen Ónod alá, hová Wesselényi Ferencczel (lásd a V. U. múlt számát), ki magyar sereget vezényelt, egyszerre érven, együtt üzték Rákóczyt Csetnek felé. —

1647. június 10-dikén IV. Ferdinánd koronázásakor a pozsonyi diszmenetnél Dalmatia zászlóját hordozta és lobogtatta; ugyanazon alkalommal a kir. diszbed felett asztalnoki szerepet viselt; 1647. július 16-án pedig, mielőtt az ország rendei szétoszlottak, arany sarkantyus vitézzé ültetett.

1649 június 3-án a török elleni hadra

relmőkben gyámolította. Az 1655 évi 29. és 51-ik t. cikkely, mint Bereg- és Zemplénmegyék főispánját, és királyi főkamarsát említi; ez évben emeltetett bárói rangra is. — Nemcsak törvénytudó, de jeles vitéz is volt, több csatában vett részt, és vezérelte egy a magyar, mint a lengyel lovasságot — ezért van arczképünk keretében is e czime: „Hungarorum et Polonorum equestris Colonellus,” mert, mint mondtuk, a magyar és lengyel lovasságnak ezredese volt.

1659 január 31-kén kora 58 évében hunyt el, Bátka várában, hol, mint Szirmay írja, (Not. Hist. Com. Zempliniensis I. köt., [186. lap] ily sriratot nyert:

Vixisti patriae, gessisti bella, decusque Pace, sub hoc frueris Ladislae solo. Annos si spectes, coelo intenuisse juvabit. Si ingenium, dices te perisse cito. At si virtutem, major post funera vivis, Nam tuus en, victor surgit in astra Leo!

E versek oda czélznak, hogy Barkóczy László hazájának élt, hadakat viselt, békéket eszközölt, korán hunyt el, de jó tulajdonait tekintve, él a nemzet lelkében.

Első felesége volt Jakusics Erzsébet, második felesége nagy-mihályi Bánffy Katalin, harmadik felesége Péchy Anna; ezektől 4 fia maradt: István, Zsigmond, György és Ferencz; ellenkezőleg atyjok politikai hitével sokáig Tököli Imre pártján voltak, mignem ők is a királyhozi hűségre tértek, melynek az lett következménye, hogy két Barkóczy elfogatván, megöletett. — Szirmay és egyéb írók szerint a Barkóczy-családban sokan levén László néven, nehéz az életirások összeszedése. Barkóczy Lászlónak, mint az akkori idők szokásai kívánták, kedvezett jelszava volt: „Audaces fortuna juvat!” azaz: „Bátrakal a szerencse.”

Íff. E. S.

BARKÓCZY LÁSZLÓ.